

GİRİŞİMCİLİĞİN BELİRLEYENİ OLARAK GİRİŞİMSSEL ÖZ-YETERLİLİK¹

Serdar YENER²
Sultan SALUR³

Atıf/©: Yener, Serdar ve Salur, Sultan (2017). Girişimciliğin Belirleyeni Olarak Girişimsel Öz-yeterlilik. Hitit Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, Yıl 10, Sayı 2, Aralık 2017, ss.1337-1354

Özet Girişimciliğin gelişmiş ülkelerde ekonominin itici gücü olduğu istatistiklerde ortaya konulmaktadır. Gelişmiş ülkelerde istihdamın yarısından fazlasını girişimcilik faaliyetleri oluşturmaktadır. Son yıllarda girişimciliğin belirleyeni üzerine yapılan çalışmalarda bağlamsal faktörlere bir yönelim söz konusudur. Bağlamsal faktörlerin girişimciliği etkileme mekanizması olan girişimsel öz-yeterlilik Bandura'nın öz-yeterlilik çalışmalarından sonra ilgi çekmeye başlamıştır. Krueger'in girişimsel sürecin dinamiği olarak girişimsel niyeti ve arzuyu bağlamsal faktörler yoluyla ortaya koyması öz yeterlilik tanınının girişimsel öz-yeterlilik şeklinde değişmesine neden olmuştur. Planlanmış davranışlar modelinde Ajzen ve Fishbein davranışın sonuçlarının bireylerin göstereceği çaba ve performansı etkilediğini ifade etmektedir. Bireylerin davranışlarının sonuçlarını tahmin etme mekanizması olarak normların rol oynadığı göz önüne alınırsa bağlamsal faktörlerin girişimsel öz-yeterlilik üzerinden girişimcilik davranışını etkilediği düşünülmektedir.

Anahtar Kelimeler: Girişimsel Öz-yeterlilik, Girişimcilik, Norm

Makale Geliş Tarihi: 29.08.2017/ Makale Kabul Tarihi: 31.10.2017

¹ Bu çalışma, 19-21 Ekim 2017 tarihleri arasında Kastamonu Üniversitesinde düzenlenen "3. Uluslararası Kafkasya Ortasya Dış Ticaret ve Lojistik Kongresi" 'nde Dr. Serdar YENER ve Dr. Sultan SALUR tarafından sunulan "Girişimciliğin Belirleyeni Olarak Girişimsel Öz-yeterlilik" "Entrepreneurial Self Efficacy As Predictors Of Entrepreneurship" adlı tam metnin geliştirilmiş halidir.

² Yrd. Doç.Dr., Sinop Üniversitesi, Boyabat İİBF, İşletme Bölümü, serdaryener@sinop.edu.tr

³ Yrd. Doç. Dr. Sinop Üniversitesi, Boyabat İİBF, İktisat Bölümü, ssalur@sinop.edu.tr

Entrepreneurial Self Efficacy As Predictor of Entrepreneurship

Citation/©: Yener, Serdar ve Salur, Sultan (2017). *Entrepreneurial Self Efficacy As Predictor Of Entrepreneurship*, Hitit University Journal of Social Sciences Institute, Year 10, Issue 2, December 2017, pp.1337-1354

Abstract. *It is revealed in statistics that entrepreneurship is the impetus of economy in developed countries. More than half of the employment is created by entrepreneurship in developed countries. There is trend of working on contextual factors as predictors of entrepreneurship in recent years. Entrepreneurial self efficacy as mechanism of action draws attention especially after Bandura's Self efficacy studies. Krueger's findings that reveal contextual factors as predictor of entrepreneurial intent and desire caused to change the meaning of self efficacy as entrepreneurial self efficacy. Ajzen and Fishbein suggest that the desire and performance of individual are predicted by outcomes of behaviors in model of planned behavior. Within the context of the individuals' anticipating mechanism is predicted by norms it is thought that contextual factors predict entrepreneurial behavior via entrepreneurial self efficacy.*

Keywords: *Entrepreneurial self efficacy, entrepreneurship, norm.*

I. GİRİŞ

Son yıllarda girişimcilik örneklerinde başarı ve başarısızlıkları karşılaştırırken kişilik faktörlerinin yanında bağlamsal faktörlerin de dikkate alındığı görülmektedir. Örneğin kontrol odağı gibi psikolojik faktörlerin girişimciliği her türlü çevre ve bağlamda açıklayamaması (Chao vd., 1998: 299) araştırmacıları girişimciliğe farklı boyutlardan bakmaya itmiştir. Bu çerçevede sosyo-bilişsel yaklaşıma dayandırılan ve bireyle çevresinin etkileşiminin bireyin girişimsel karar verme sürecini etkilediğini ifade eden girişimsel öz-yeterlilik modeli (Baron, 2004:228) girişimcilik davranışına bağlamsal ve çevresel bir bakış açısı sunmaktadır.

Girişimciliği açıklama sürecinde bağlamsal ve çevresel faktörlerin gerekliliğini ispat eden bir diğer sonuç Küresel Girişimcilik Raporunun (GEM, 2017: 43) ortaya koyduğu verilerdir. Gelişmişlik düzeyi olarak faktör, etkinlik ve yenilik güdümlü ekonomiler olarak ayrılan ülkelerde girişimcilik faaliyetlerinin GSMH' ya olan etkisinin bariz sonuçlarla farklılaşması bağlamsal ve çevresel faktörlerin yadsınamaz etkisini ortaya koymaktadır. Örneğin Afrika ve Kuzey Amerika ülkelerinde girişimciliğin bireylere sunduğu toplumsal statü ve finansal katkılarından dolayı çalışan nüfusun dörtte üçü tarafından cazip olarak görülmesine rağmen Güney Amerika ve Avrupa' da bu oran yarı yarıyadır. Kültürler içinde farklılaşma kıta içindeki ülkelerdeki algı farklılığında da gözler önüne serilmektedir. Burkina Faso ve Mısır yüzde doksanlar oranında girişimciliği en cazip çalışma şekli olarak görürken Hırvatistan da bu oran yüzde kırklara düşmektedir (GEM, 2017:

136). Küresel Girişimcilik Raporları bireylerin algılarının ve karar verme süreçlerinin çevresel faktörler, kültür, eğitim vb. unsurlar tarafından etkilendiğini gözler önüne sermektedir. Raporda girişimsel başarısızlık korkusunun başarısızlık korkusu bağlamsal faktörler, kanunlar ve yönetmelikler, sosyal normlar sonucu ortaya çıktığı ifade edilmektedir. Aynı raporda girişimsel fırsatların tespitinde farklı gelişmişlik düzeyindeki ülkelerde anlamlı farklılığın olmadığına ortaya konulması girişimsel başarısızlık korkusunu olumsuz etkileyeceği düşünülen girişimsel özyeterliliğin dikkate alınmasını gerektirmektedir.

Girişimsel öz-yeterlilik bireylerin girişimcilik süreçlerinde başarıya ve bilişlerini kontrol etmelerine yönelik yeterlilik inanışları olarak tanımlanmaktadır. Bağlamsal faktörler ve çevresel etkenlerin bireylerin girişimcilik niyet ve davranışlarını etkileme mekanizmasını açıklama aracı olarak kullanılan girişimsel öz-yeterlilik birçok çalışmaya konu olmaktadır (Drnovsek vd., 2009: 332). Bireylerin kişiliğinin ve içinde bulunduğu çevrenin etkileşiminin bireylerin niyet ve davranışlarını etkilediğini ifade eden Boyd ve Vozikis (1994: 64) girişimcilik davranışlarını açıklamak için girişimsel öz-yeterlilik modelinin kullanılması gerektiğini ifade etmektedirler. Bağlamsal faktörlerin girişimsel davranışlarda etkin olduğunun ifade edilmesi çok eskilere gitmektedir. Hatta Shapero (1982: 78) girişimsel olay kuramında (Entrepreneurial Event) girişimin bağlamsal ve sosyo-kültürel faktörlerin etkileşiminin bir sonucu olduğunu ifade etmiştir. Bağlamsal faktörlerin bireylerin algıları üzerinde değerler yoluyla etkin olduğu, değerlerin ise sosyal ve kültürel aktarımla bireylere geçtiği ifade edilmektedir. Bağlamsal faktörler genel olarak girişimciliğe yola açan bireyin yaşamında geçirmiş olduğu deneyimler kastedilmektedir. Bireyin işini kaybetmesi, orta yaş sendromu, finansal kriz yaşaması, geçmiş deneyimleri ve o an için başarıya ilişkin algıları bireylerin girişimcilik davranışları üzerinde etkili olabilmektedir (Elfving, 2009: 25). Bağlamsal ve sosyokültürel faktörlerin bireyin girişimsel davranışları üzerindeki etkisinden yola çıkarak Krueger (1993: 94) girişimsel niyet modelini önermiştir. Aşağıda detaylı bir şekilde açıklanacağı üzere, bireyin herhangi bir fırsatı gördüğünde gerçekleşme ve başarıya ilişkin değerlendirmeleri ve arzusunun bireyin girişimciliğini yordayabileceği düşünülmektedir. Modelin temelinde algılanan sosyal normlar ve girişimsel öz-yeterlilik algısının bireyin girişim niyetine yönelik değerlendirme ve arzusunun yordadığı ifade edilmektedir (Krueger ve Brazeal, 1994: 4). Bununla birlikte sosyal normların

girişimciliği her zaman etkilemediğini ifade eden Kruegel vd. (2000: 425) bunun kültürlere göre değişebildiğini söylemektedir. Kruegel bazı kültürlerde sosyal normların girişim niyetini ve davranışlarını destekleyici bir rol üstlendiğini ifade ederken bazı kültürlerde bunun anlamlı etkisinin görülmediğini belirtmektedir.

Ajzen ve Fishbein'in planlanmış davranışlar modelinde bireylerin geçmiş deneyimleri ve bilişsel süreçleri sonucu geleceğe yönelik tahminlerinin niyet ve davranışlarını etkilediği ifade edilmektedir (Ajzen ve Fishbein, 2005: 31). Bireylerin niyet ve davranışlarının içinde yaşadığı çevrenin sosyal normları ve kültüründen etkilendiği göz önüne alındığında, bu çalışmada planlanmış davranışlar modeli çerçevesinde bireylerin girişimsel öz-yeterliliklerinin bağlamsal ve çevresel olarak değişebileceği ve bunun girişimcilik davranışlarını etkileyebileceği önerilmektedir. Literatür taraması sonucunda elde edilen verilere göre araştırma modeli olarak girişimsel öz-yeterlilik algısının girişimcilik davranışlarını yordayabileceği düşünülmüş olup ispatlanmaya çalışılmıştır.

II. LİTERATÜR TARAMASI

A. Girişimci ve Karar Verme Süreci

Girişimcilik faaliyetlerinin ülkelerin ekonomilerindeki yadsınamaz rolü girişimcinin ve girişimsel karar verme sürecinin tanımlanmasını gerekli kılmaktadır (Ivanova ve Gibcus, 2003: 7). Girişimciler oluşturdukları katma değerle;

- İstihdam oranlarını arttırmakta,
- Bölgelerin uyum ve ilişkisini sağlayarak sürdürülebilir rekabet avantajına katkı sağlamakta,
- Ekonomik faaliyetlerde yenilik ve farklılaşmayı sağlamakta,
- Sosyal yapının istikrarını sağlayarak toplumu bütünleştirmekte,
- Bilgi temelli toplum için yeni teknolojileri sağlamaktadırlar (Ivanova ve Gibcus, 2003).

Girişimci içinde bulunduğu çevrede üstlendiği farklı rollerle ve oluşturduğu bu etkilerle birkaç farklı boyuttan tanımlanabilmektedir. Girişimci;

- **Koordine Edici:** Üretim faktörlerini bir araya getirerek (Say, 1817) bunları eşgüdümlü bir şekilde kullanan pazarın çekirdeği olarak tanımlanmaktadır. Girişimci ayrıca tüketici ve üreticinin istek ve

davranışlarının uyumlaştırıcısıdır (Connell, 1999). Say tarafından üretim faktörlerinin dördüncüsü olarak tanımlanan girişimci riski alan faktör olarak diğer faktörleri harekete geçirir.

- **Arabulucu, Müzakereci:** Schumpeter (1934, 43) girişimciyi pazarın dengesini sağlayan faktör olarak tanımlarken, Kirzner (1973: 44) fırsatları ve üretim faktörlerini keşfedip aynı platformda buluşturan faktör olarak tanımlamaktadır.
- **Yenilikçi:** Değişen ve gelişen pazarda ortaya çıkan ihtiyaçları gözlemleyerek mevcut kaynakların daha verimli kullanılmasıyla yenilikçi çözümler üreterek pazarın dengesini sağlayan kişi olarak tanımlanmaktadır (Drucker, 1985: 253).
- **Belirsizlikle Mücadele Eden:** Girişimci belirli bir şekilde aldığı veya ürettiği ürünün belirsiz bir şekilde satma niyetiyle kulis yaparak, algı ve niyet oluşturan kişi olarak tanımlanmaktadır (Casson, 1982: 44). Knight (1921: 44) girişimcinin belirsizlikle mücadele etme mekanizmasının verimli ve etkin üretim veya değişim sürecinden geçtiğini ifade etmektedir.

Girişimcinin özelliklerini psikolojik olarak tanımlamak için başarı ihtiyacı (McClelland, 1967: 43), Bağımsızlık ve Kontrol arzusu (Campbell, 1992: 24), Bireysellik (Sexton ve Bowman, 1985: 131), Kontrol Odağı (Rotter, 1966: 44), Odaklanma ve Başarı yeteneği (Levander ve Raccuia, 2001: 45), Optimizm (McGrath vd., 1992: 119) gibi modeller araştırılmıştır. Bunun yanında yukarıda ifade edilen bireysel özelliklerin girişimciliği tanımlamakta genellenememesi bilişsel süreçleri ele almayı gerekli kılmıştır (Baron, 1998: 278). Girişimsel karar verme sürecinde başarılı girişimcilerin nasıl karar aldıkları merak konusu olmaya başlamıştır (Busenitz ve Barner, 1997: 13). Girişimsel öz-yeterlilik de bu çerçevede girişimcinin karar verme sürecinde önemli ve etkin bir faktör olarak görülmektedir (Koen vd., 2000: 4).

Girişimsel karar verme de modeller klasik rasyonel yaklaşım, ilişkili rasyonel yaklaşım, Neoklasik rasyonel yaklaşım çerçevesinde şekillenmektedir. Klasik rasyonel yaklaşımda, bireylerin içinde bulunduğu çevreyi tanımlarının karar verme sürecindeki inanışlarını ve önyargılarını etkilediği ifade edilmektedir (Simon, 1979: 495). İçinde bulunduğu çevreyle etkileşimi yüksek olan ve çevrenin normlarını yansıtan bireylerin klasik rasyonelite yaklaşımına göre girişimsel kararlarında bunu yansıtacağı düşünülmektedir. Çevrenin değişmesi ve belirsizliğin artmasıyla klasik rasyonel yaklaşımına göre karar veremeyen girişimci farklı dinamiklerin etkisiyle karar verme sürecini şekillendirmesi ilişkisel rasyonelite yaklaşımını tanımlamaktadır.

İlişkisel rasyonalite modelinde bireylerin bağlamsal ve çevresel faktörlerin etkileşiminde kendilerini en fazla memnun edecek kararı alacakları düşünülür. İlişkisel rasyonalite modelinde belirsizliğin azaltılarak pazardaki faktörlerin tümünün kontrolü amaçlanmaktadır. İlişkisel rasyonalite modelinde karar verme sürecinde uzmanlardan yararlanılabilir. Bu süreç bireylerin bağlamsal ve çevresel faktörlerden etkilenen öz-yeterlilik algılarının girişimsel karar verme sürecini etkilemesinde kullanılabilir. Bağlamsal ve çevresel faktörleri dikkate alan girişimci kendisini en fazla memnun edecek kararı almaya çalışır. Neoklasik yaklaşım ilişkisel klasik yaklaşım gibi bireylerin esnek ve değişken Pazar koşullarında zaman ve bilgi kısıtlarına rağmen durumlarına en uygun kararı fayda-maliyet analizi, SWOT analizi vb. analizlerle aldığını ifade etmektedir (Simon, 1979: 499). Bu açıdan birey kendi güçlü yanlarını değerlendirirken girişimsel öz-yeterlilik algısından etkilenmektedir.

B. Planlanmış Davranışlar Modeli

Planlanmış davranışlar modelinde (Ajzen ve Fishbein, 2005: 31), bireylerin herhangi bir davranış sonucunda öngördüğü hedeflerin, olumlu-olumsuz sonuçların, iç ve dış ödüllerin bireylerin motivasyonlarını ve çabalarını etkilediği ifade edilmektedir. Bundan dolayı bireylerin sonuçlara göre davranış sergilediği düşünülür. Kültürlerde yerleşmiş normlara göre hangi davranışların bireylere olumlu getirisinin olacağı hangilerinin olmayacağı bu normlar çerçevesinde şekillenmektedir. Sosyal normlar, bireyin sosyal yaşamındaki (iş, aile, arkadaş çevresinde) değerlendirmelerine göre davranışlarının belirleyiciler olarak rol oynamaktadırlar. Sosyal normlar herhangi bir kültürde arzulanan davranışları yansıttığı için referanslar içerir. Kickul ve Krueger (2004: 609) sosyal normların bireylerin davranışlarını belirleyen yapılar içerdiğini ifade etmektedir. Sosyal normların girişimcilik davranışları üzerindeki etkisi olduğu varsayılırken normların kültürlere göre ve kültür içinde farklılaşmasından dolayı ölçümünün kolay olmaması sorun teşkil etmektedir. Örneğin bireysel toplumlardan bir tanesi olan Amerikan toplumunda bireyler için girişimcilik bireysel başarı ve takdir edilmenin yolu olması nedeniyle arzu edilen bir davranış türüdür. Bunun yanında Finlandiya'da bireysel girişimcilik davranışlarının hoş karşılanmasının yanında kıskanıldığı ifade edilmektedir (Elfving, 2009; 29, Carsrud vd., 2007: 34). Bunun yanında ABD'de başarısızlık dünyanın sonu gibi görülmemekle birlikte öğrenme sürecinin bir parçası olarak kabul edilmektedir (Edmondson, 2004: 40, Shapero, 1975: 79). Bununla birlikte

Carsrud vd. (2007: 45) Avustralya ve Finlandiya gibi ülkelerde bireylerin girişimcilik davranışlarının başarısız olması durumunda ömür boyu başarısız olarak etiketlendikleri ifade edilmektedir. Bu durumun oluşturacağı olumsuz öz-yeterlilik algısı ve olumsuz inanışların yanında oluşturacağı sosyal algıyla girişimcinin kaynaklara erişimi de kısıtlanmaktadır. Sosyal normların girişimciliğin başarısını doğrudan veya dolaylı etkilemesi bu mekanizmayla açıklanabilmektedir. Finlandiya kültüründe çok başarının içinde illegal unsurların barındırıldığı düşünülmektedir. Bunun yanında Latin kültüründe ise girişimci ne kadar başarılı olursa olsun idare eder seviyesi kadar değerlendirilmektedir. Bryant ve Bryant (1998: 115) sosyal normların değişmesiyle birlikte girişimsel davranışlara bakış açısının da değişebileceğini ifade etmektedir. Normlarla birlikte normların toplum içinde kaynak bulunduğu referans gruplarının da önemli olduğu ifade edilmektedir. Bu açıdan girişimci için referans grupları girişimcilik deneyimini yaşamış aile bireyleri, iş arkadaşları olabilir. Sosyal normların türlerinin de girişimsel davranış üzerinde farklı etkileri olduğu ifade edilmektedir. Kültürlere göre bireyin davranışlarında referans olan grubun normlarına göre hareket edildiğinde birey referans gruptan herhangi birinin davranışını modelleyerek aynı şekilde davranırsa aynı sonuçları alabileceğini düşünür (Shapero, 1975: 81). Planlanmış davranışlar modeli girişimsel niyet ve davranışların sosyal normlar çerçevesinde açıklanmasını sağlamaktadır. Kuram bireylerin belirli bir kültürde sonuçlarını bildiği davranışları yapma eğilimi olduğunu önermektedir. Diğer bir ifadeyle bireylerin beklediği sonuçları ortaya çıkaracak davranışları sergilediği düşünülmektedir. Burada hedeflerin veya amaçların birey için ne ifade ettiği önemlidir. Bazen aynı anda iki farklı davranışı gerektiren iki farklı hedef söz konusu olduğunda bireyler için baskın olan hedefe yönelik davranış daha ağırlık kazanır (Bagozzi ve Dholakia, 1999: 21). Araştırmacılar buna amaçların hiyerarşisi adını vermektedir. Hedeflenen amaçlar farklı yaşam alanlarıyla ilgili olabileceği gibi aynı yaşam alanına ilişkin amaçlarında hiyerarşisi söz konusu olabilmektedir. Bireyin girişimsel öz-yeterlilik algısında sürekli devam eden dinamik bir değerlendirme söz konusudur. Bireyin ilgili girişimsel alandaki öz-yeterliliği, güveni ve değerlendirmeleri yüksek olduğunda girişimin olabirliğinin yüksek olacağı, olabirliğinin yüksek olması sonucunda girişim arzu ve çabasının da yüksek olacağı düşünülmektedir.

C. Girişimsel Öz-yeterlilik

Girişimsel öz-yeterlilik alanyazında farklı şekillerde tanımlanmaktadır. Baum vd. (2001) girişimsel öz-yeterliliği bireylerin herhangi bir işteki özgüveni olarak tanımlamaktadır. Luthans vd. (2000: 98) girişimsel öz-yeterliliği bireylerin bilişsel, zihinsel süreç ve davranışsal olarak ustalık seviyesi olarak tanımlamakta ve bireylerin bu ustalığı sayesinde karşılaştığı durumlarda çabuk karar vererek etkin ve verimli sonuçlar aldığını ifade etmektedir. Girişimsel öz-yeterliliğe farklı yaklaşımlarda bu farklı tanımlardan ortaya çıkmaktadır. Baron ise (2004: 228) girişimsel öz-yeterliliği bireylerin gerekli kaynak, yetenek ve yeterliliği herhangi bir işte başarılı olmak için birlikte kullanma derecesi olarak ifade etmektedir. Kuramın gelişmesinde büyük rolü olan Krueger vd. (2000: 8) bireyin amaçlarına ulaşmak için kendisinde gördüğü yetenek olarak ifade etmektedir. Görüldüğü gibi tanımların bazıları bireylerin yeteneklerini dikkate almadan kendilerine olan güveni vurgularken diğerleri özgüvenleri dikkate almadan bireylerin bilişsel, davranışsal süreçlerini vurgulamaktadır. Girişimsel öz-yeterlilik bireylerin girişimcilik niyetlerinin birey ve çevresinin etkileşimiyle ortaya çıkan bilişsel, motivasyonel ve duygusal süreçlerin sonunda olduğunu ifade etmektedir. Girişimsel öz-yeterlilik kuramı sosyo-bilişsel yaklaşıma göre açıklanmakta olup yapılan araştırmalarda hem yeni girişimcilik başarılarını hem de iç girişimcilik başarılarını açıklamaktadır (Baron, 2004: 228). Girişimsel öz-yeterliliğin girişimcinin başarısını açıklamakta kullanılmasıyla birlikte sürecin nasıl oluştuğunu açıklamak için birçok yaklaşım kullanılmaktadır. Bunlardan birkaçı;

- Girişimcinin İş Yönelimli Özgüveni Yaklaşımı (Task-Specific Self Confidence, Baum vd., 2001: 299).
- Bilişsel, Düşünsel, Davranışsal Ustalık Yaklaşımı (Segal vd., 2002: 47) şeklinde ifade edilmektedir. Bilişsel, düşünsel, davranışsal ustalık yaklaşımı girişimcinin karşılaştığı değişken piyasa unsurlarına etkin tepkisini açıklamak için kullanılmaktadır.

Girişimsel öz-yeterliliğinin girişimcilik başarısını açıklamakta etkin bir mekanizma olarak görülmesinin nedeni olarak hem girişimcinin kendine yönelik iç değerlendirmelerini hem de içinde bulunduğu bağlamsal faktörleri dikkate alması gösterilmektedir (Krueger vd., 2000: 18). Bireylerin işe yönelik öz-yeterlilik algısının sadece girişimcilik değil bireyin yaşamının farklı alanlarındaki birçok başarısında açıklama aracı olarak da kullanıldığı

ifade edilmektedir (Markman vd., 2002: 153). Byrant (2007: 738) girişimsel karar verme sürecinde sezgisel modellerin girişimsel öz-yeterlilik algısından etkilendiğini ifade etmektedir. Shane vd. (2003: 259) girişimsel öz-yeterliliğinin en büyük faydasının bireyin kendi motivasyonunu bir süreç sonunda kendisinin oluşturması ve girdiği işte çok çaba göstermesini sağlaması olarak ifade etmektedir. Bununla birlikte girişimsel öz-yeterlilik olgusunun girişimciliği süreç mi sonuç mu olarak etkilediği araştırmacıların fikir ayrılığına düştüğü başka bir konudur.

Girişimsel z-yeterlilik hem kişilik oluşumunu hem de içinde yaşanılan toplumda normlara göre belirlenen rol uyumunu belirleyici (normative) ve tanımlayıcı (descriptive) normlar yoluyla etkilemektedir (Baughn vd., 2006: 62). Bireysel ve kolektivist toplumlarda yapılan çalışmalar çevresel faktörlerden etkilenen girişimsel öz-yeterlilik algısının girişimcilik niyeti ve başarısını anlamlı olarak etkilediğini ortaya koymaktadır (Kropp vd., 2008: 108).

Girişimsel z-yeterlilik algısının girişimcilik üzerindeki etkisi sosyal psikoloji yaklaşımıyla açıklanmaya çalışılmaktadır. Girişimsel z-yeterliliğin sosyal psikolojiyle açıklanma ihtiyaı aşağıdaki nedenlere dayandırılmaktadır. Bunlar;

- z-yeterlilik algısının amaçlar, kontrol duygusu ve alana ilişkin değerlendirmeleri kapsaması
- z-yeterlilik algısının bireyin içinde bulunduğu çevreyle etkileşiminden ortaya çıkmasıdır.

Yukarıda ifade edilen nedenlerden dolayı girişimsel öz-yeterlilik algısının sosyal psikolojik yaklaşımla sosyal biliş kuramı çerçevesinde incelenmesi gereklilik olarak görülmektedir. Bandura (2001: 9) z-yeterlilik seviyesinin farklılaştığı bireylerin amaçlara yönelik çabalarının ve başarılarının da farklılaştığını ifade etmektedir. Sosyal biliş kuramına göre birey herhangi bir davranışa girişmeden önce ilgili yaşam alanındaki yeteneklerini ve karşılaşacağı durumları öncelikle karşılaştırır, değerlendirir ve uyumlaştırmaya çalışır (Drnovsek vd., 2009: 331). Bununla birlikte öz-yeterlilik algısının bağlamsal olduğu ve öz-yeterlilik algısının gücüne göre sonuç ve süreci etkileyebileceği de ifade edilmektedir. z-yeterlilik algısının bağlamsal olması konunun çevresel faktörlerden etkilendiğini ortaya koymaktadır. Bandura (1997: 44)' nın öz-yeterlilik algısının bireylerin

değişim, özdeşleşme ve performanslarını etkilediğini ifade etmesi girişimsel öz-yeterliliğin girişimcinin başarısını açıklamada kullanılabileceğini düşündürmektedir. Çünkü girişimsel öz-yeterlilik te bireylerin kendilerine ve bağlamsal faktörlere ilişkin karşılaştırma, değerlendirme ve entegrasyon süreçlerini ihtiva etmektedir.

D. Girişimcilik Davranışı ve Girişimsel Öz-yeterlilik Algısı

Girişimsel öz-yeterliliğin girişimciliği iki boyuttan etkileyebileceği ifade edilmiştir. Bunlar:

- Bağlamsal Boyut
- Girişimsel Öz-yeterliliğin Gücü (seviyesi). Olumlu veya olumsuz kontrol duygusu ve güven faktöründen oluşmaktadır.

Girişimsel öz-yeterliliğin bağlamsal olarak girişim niyeti ve başarısını etkileme sürecine yukarıda değinilmişti. Öz-yeterlilik duygusunun gücü veya seviyesi boyutundan etkilemesi ise bireyin karşılaştığı durumlarda başarıya yönelik olumlu kontrol olumlu kontrol inancı (Positive control beliefs) ve güven (confidence) duygusuyla veya başarısızlığa yönelik olumsuz kontrol inancı ve olumsuz duyguları yoluyla olmaktadır. Bireyin girişimcilik sürecinde girişimsel öz-yeterlilik üzerinden başarıyı öz-yeterlilik duygusunun kontrol ve güven seviyesinden etkilenmektedir. Öz-yeterlilik duygusunun kontrol değişkenleri olarak bu duygunun seviyesi görülmektedir. Bu konuda bireylerin bazı alanlarda veya konularda öz-yeterlilik duygularının yüksek olması, süreci kontrol duygularının ve güven faktörünün yüksek olmasından kaynaklanırken bağlamsal faktörlerinde etkisiyle bireyin genel başarıyı ortaya çıkarmaktadır (Bandura, 2001: 9). Dweck ve Leggett (1988: 256) olumsuz duygulardan kaçınabilen ve sonuçlara yönelik sürekli olumlu düşünebilen bireylerin önetkin davranıp insiyatif kullanarak başarıyı yakalayabildiklerini ifade etmektedir. Bundan dolayı bağlamsal faktörler ve sürece ilişkin olumlu kontrol inanışlarının girişimciliği girişimsel öz-yeterlilik üzerinden etkileyebileceği düşünülmektedir. Sosyal bilişsel kurama göre öz-yeterlilik hem arzulan ve planlanan hedeflerin elde edilmesini hem de görevin tamamlanmasına ilişkin inanışları kapsamaktadır. Girişimcilik düşüncesinin hayata geçirilmesinde girişimciler başlangıç için girişim alanını yani fırsatı tespit edebilirler ama fırsatın girişime dönüştürülmesi konusunda ihtiyaç duyacakları yeterlilik ve diğer bilgiyi elde etmede yetersiz kalabilirler. Bu yüzden istenen sonuçların istenen düzeyde elde edilmesinin

girişimsel öz-yeterlilik algısıyla mümkün olması beklenmektedir. Girişimsel öz-yeterlilik algısının belirleyenlerinden bir tanesi girişim konusuyla ilgili inanışlar olmaktadır. Shepherd (2003) geçmişte başarısızlığı deneyimlemiş birçok girişimcinin fırsatı keşfetmelerine rağmen tekrar girişimcilik konusunda kendilerine inanmadığını beyan etmektedir. Geçmiş olumsuz deneyimlerin gelecekteki beklentileri körelttiği ifade edilmektedir. Bu konuda olumsuz düşünce ve inanışları kontrol edebilen bireylerin geleceğe yönelik olumsuz beklentilere sahip olmayacağı iddia edilmektedir (Drnovsek vd., 2009: 334). Mellahi (2005: 268) bu konuda anlık ve istikrarsız deneyimlerin bireylerin öz-yeterlilik algularını yanlış yönlendirebileceğini ifade etmektedir. Bu çerçevede geçici başarılarına güvenerek büyük girişimlere soyunan ve büyük başarısızlık yaşayan örneklerin de olduğu söylenmektedir. Bu konuda girişimsel öz-yeterlilik algısının iki belirleyeni olduğu ifade edilmektedir. Bireylerin koruyucu düzenleyici inanışları (conservation regulation) bireylerin olumsuz deneyimlerden sonra tekrar girişimsel davranmasını engellemektedir. Engelleyici düzenleyici inanışlar (prevention regulation) ise bireylerin kendilerini çok fazla güvenmelerini engelleyerek mantıklı fikir üretmeye yöneltmektedirler (Martin ve Clore, 2001: 4). Araştırmalar girişimsel öz-yeterlilik algısının her bağlamda aynı şekilde girişimciliği etkilemediğini ortaya koymaktadır. Başlangıç aşamasında başarılı olan bir bireyin girişimi büyütme aşamasında başarılı olamaması da bir ihtimaldir (Üçbaşaran vd., 2000: 23). Örneğin girişimin başlangıç aşaması girişimcilerin fırsatı tespit ederek teknolojik yeniliği pazarlanabilir ürün haline dönüştürmeyi gerektirmekteyken girişimin büyütülmesi aşaması mevcut pazardaki ürün veya hizmetin pazar değerinin arttırılmasını dikkate alır. Girişimsel öz-yeterlilik boyutları aynı bireyde girişimin başlangıcında ve girişimin büyütülmesi sürecinde farklılık gösterebilir.

Venkatraman (1997: 123) herhangi bir girişimin başlangıç aşamasında girişimci birey ve içinde yaşadığı çevrenin etkileşiminin gerekli olduğunu ifade etmektedir. Girişimin başlangıç sürecinin aşağıdaki faaliyetleri gerektirdiği ifade edilmektedir (Korunka vd., 2003: 28). Girişimsel öz-yeterlilik yaklaşımına göre bireylerin bu sayılan safha ve süreçlerde öz-yeterlilik inanışı düşük veya olumsuz olduğunda öncelikle yeterliliğini gösteremeyecek daha sonra çabasını sergileyemeyecektir.

- **Girişim niyetinin oluşması:** Bireyin yeni bir girişim konusundaki düşüncelerinin oluşmasını ifade etmektedir. Bu konuda herhangi bir alanda öz-yeterlilik inanışının yüksek olması bireylerin girişimsel niyete daha fazla

sahip olmasını sağlayabilir. Çünkü öz-yeterlilik herhangi bir alanda yeterlilik ve inancı gerektirdiği için bu bileşenler yüksek olduğunda bireyin yeterliliği yüksek olduğu alanda başarıya olan inancı da yüksek olacaktır. Bundan yola çıkarak herhangi bir alanda girişimsel öz-yeterliliği yüksek olan bireyin bu alanda girişimcilğe ilişkin tutum ve öznel normlarının yüksek olacağı değerlendirilmektedir (Zhao vd., 2005: 1268). Girişimsel niyet oluşum safhasında girişim konusunun bireyin öz-yeterlilik alanıyla ilişkisinin olması başarının da anahtarı olarak kabul edilmektedir. Bireyin kendini yeterli gördüğü bir alanda başarılı olacağına ilişkin inanca sahip olması, dikkatini ve enerjisini o alana yöneltmesini sağlar. Girişim niyetinin oluşması aşamasında çevresel faktörlerin etkisi bireyin iyimser veya kötümser olması yoluyla olmaktadır. Normların etkisiyle kötümser olan bir bireyin girişimsel davranışın sonucunda başarısız olacağını düşünmesi niyetin oluşmasını engeller. Bu durumda girişimci risk almaktan kaçınır (Palich ve Bagby, 1995: 428).

• **Fırsatların keşfedilmesi:** Girişimcinin fırsatları araması ve keşfetmesi konusundaki yeterliliğini gerektirmektedir. Girişimsel niyet oluştuktan sonra girişimin ikinci safhası olan fırsatların keşfedilmesi gelmektedir. Bu safhada girişimcilik niyeti oluştuğunda birey içinde bulunduğu çevrede girişim olabilecek fırsatları taramaya, sınıflandırmaya ve değerlendirmeye başlar (Baron, 2004). Girişimcilik niyeti olan birey fırsatları, pazar araştırması, teknoloji entegrasyonu ve geliştirmesi, paydaş arayışı ve prototip yapımı gibi boyutlardan keşfetmeye çalışır (Choi ve Shepherd, 2004: 379).

• **Fikirlerin Oluşturulması:** Girişimcinin keşfetmiş olduğu fırsatları kullanma konusunda yeterli donanım ve çabaya sahip olması. Fırsatları keşfettikten sonra yeni ürün veya hizmetin pazara sunulması için gerekli üretim sürecinin tasarlanması aşamasıdır. Bu aşama belki de en zor olan aşama olarak görülmektedir. Çünkü bireyin girişimin gerçekleşmesi için ihtiyaçları iyi belirleyerek bunları giderecek kaynakları uyumlaştırması gerektirmektedir. Bu süreç bireyin başarıya olan inancı, girişimsel öz-yeterliliği ve psikolojik süreçlerin entegrasyonunu gerektirmektedir. İlgili girişim alanında icraya ilişkin tüm detayları bilmesi girişimsel öz-yeterliliğinin göstergesidir.

• **Girişimin gerçekleştirilmesi:** Girişimcinin keşfedip değerlendirdiği fırsatları girişim haline dönüştürmesi için uygun ortamı kurmasını ifade etmektedir. Bu aşama üretimin planlanması, ağ kurulması, pazarın

bulunması ve irtibatı, yeni kaynakların yerleştirilmesini gerekli kılmaktadır (Shook vd., 2003: 381). Bu aşama kaynak yönetimi, dağıtım kanallarının tespiti, müşteri hizmetlerinin oluşturulması gibi icraya yönelik faaliyetleri kapsamaktadır. Girişimciliğin başlangıcında yanında fazla girişimcilik düşüncesinin bu aşamada yok olduğu ifade edilmektedir (Cooper vd., 1988: 99).

Yeni bir girişimin oluşturulmasında yukarıda ifade edilen dört aşama göz önüne alındığında girişimsel öz-yeterlilik inancı yüksek olan bireyin girişim alanında yeterliliğinin ve başarıya olan inancının da yüksek olacağı düşünülmektedir. Hem teknik yeterlilik hem de bağlamsal faktörlerin etkisiyle girişimcinin başarılı olacağı düşünülebilir.

III. SONUÇ VE TARTIşMA

Girişimsel z-yeterliliğin girişimciliği sosyo-bilişsel kuramla açıklama sürecinde kullanılması girişimcilik sürecine çok boyutlu yaklaşım kazandırmaktadır. Girişimciliğin psikolojik boyuttan açıklanmasına yönelik araştırmalarda belirleyen olarak sadece bireysel faktörlerin etkili olduğunun düşünülmesi genellenememektedir (Chao vd., 1998: 299). Girişimsel z-yeterlilik modeli özellikle neden bazı kıtalarda, ülkelerde, bölgelerde, şehirlerde veya daha kk alanlarda girişimcilerin pazardaki fırsatları ve eksiklikleri gözlemleyerek yetenek, imkan ve portföyünü uyumlaştırıp başarılı olduğunu açıklarken diğer bölgelerde bireylerin girişimciliğe soyunmasına rağmen devamını getiremediğini açıklamakta bağlamsal ve vresel faktörlerin etkisini ortaya koyabilmektedir.

Girişimsel z-yeterlilik Modeli öncelikle girişimcilik niyetinin ortaya çıkmasını açıklamaktadır (Drnovsek vd., 2009: 334). Bird (1988: 446)'in öz yeterlilik algısının girişimcilik üzerindeki güçlü etkisini ortaya koyması girişimcilik niyetinin oluşmasında girişimsel öz-yeterlilik algısının olduğunu düşündürmeye başlamıştır. Krueger (2000: 53) girişimsel öz-yeterlilik algısıyla bireylerin kendi yeteneklerini vredeki faktörlerle karşılaştırdığını ifade etmektedir. İçinde yaşadığı vrenin normları, fırsatları, tehditleri vb. faktörlerle kendi yeterliliklerini birleştirdiğinde bireyde girişimcilik duygusunun oluştuğunu yada oluşmadığını ifade eden Krueger (2000: 8) bunun olumlu olması durumunda girişimcilik kararı verdiğini ifade etmektedir. Bu şekilde bir öz-yeterlilik ve vresel faktörleri değerlendirme sürecini geçirmemiş olan bireylerin girişimlerinin başarısı içinde gerekli çabayı göstermediği ifade edilmektedir (Rauch ve Frese, 2007: 358).

Bireylerin davranışlarının ve niyetlerinin içinde yaşadığı kültürün özelliklerine ve normlarına göre belirlendiği planlanmış davranışlar modeli çerçevesinde tanımlanan sürece göre girişimsel öz-yeterlilik algısı girişimcilik davranışını ve başarısını açıklamakta kullanılabilir. Bireylerin doğumundan hatta doğum öncesinden itibaren içinde bulunduğu çevrenin özelliklerinden etkilendiği, sosyo kültürel normlar ve deneyimleriyle düşünce yapısı ve kararlarının şekillendiği göz önüne alınırsa planlanmış davranışlar modeline göre girişimsel öz-yeterlilik girişimciliği açıklayabilir hatta çevre ve bağlamın yönlendirilmesinde kullanılabilir. GEM' in (2017: 56) raporları bu konuda hem araştırmacılara hem de politikacılara ışık tutarken bazı bölgelerin girişimcilik yönünden teşvik edilmesi için dayanak sunmaktadır.

Bandura' nın bireyin davranışlarının belirleyicisi olarak öz-yeterlilik algısını alanyazına kazandırmasından sonra öz-yeterlilik algısı hayatın birçok alanında farklı konu ve bağlamlarda (Öğretmen öz-yeterliliği vb.) araştırmalara konu olmuştur. 2000'li yılların başlarında alanyazına kazandırılan girişimsel öz-yeterlilik girişimcilik davranışına farklı bir boyuttan bakılmasını sağlamıştır. Bu araştırmanın eksikliği olarak görülebilecek ilk husus anket vb. yöntemlerle yapılabilecek saha çalışmasının olmayışıdır. Bu araştırmanın yapılma sürecindeki yoğun ve derinlemesine incelemeler araştırmanın müstakil olarak değerlendirilmesinin alanyazına daha fazla katkı sağlayacağı düşüncesiyle saha çalışması bu aşamada yapılmamıştır. Bu çalışmada maksat girişimsel öz-yeterlilik algısının tüm boyutlarıyla Türkçe alanyazında anlaşılmasını sağlamaktır. Bu açıdan bakıldığında girişimsel öz-yeterlilik konulu saha çalışmalarına taban teşkil edebilir. Bununla birlikte Türkçe alanyazında girişimcilik ve öz-yeterlilik konulu çalışmalar yer bulurken öz-yeterlilik algısı sadece psikolojik çerçeveden ele alınmıştır (Yavuz vd., 2016: 735; Çetin: 70). Bu açıdan bakıldığında bu araştırmanın girişimsel öz-yeterlilik algısını uluslararası alanyazında olduğu gibi psikolojik, bağlamsal ve çevresel faktörlerin etkisiyle ele alındığını ifade etmesi Türkçe alanyazındaki diğer çalışmalara ışık tutabilir.

Bu araştırmanın eksikliği olarak görülebilecek ikinci husus girişimsel öz-yeterlilik algısının bağlamsal ve çevresel faktörler tarafından belirlendiği ifade edilmesine rağmen orijinal girişimsel öz-yeterlilik ölçeği referans olacak şekilde Türk toplum yapısına uygun girişimcilik ölçeği sunmamış olmasıdır. Bunun da nedeni yukarıda ifade edildiği gibi saha çalışmasının yapılmamış olmasıdır. Buradan hareketle müteakip çalışmalarda "Girişimsel Öz-

yeterlilik” ölçeğinin Türk toplum yapısına uygun bir şekilde ele alınarak geliştirilmesi sağlanabilir. Girişimcilik davranışının uluslararası literatür çerçevesinde Türkçe alanyazında kapsamlı olarak tanımlanması Marangoz’ un (2016) referans alınabilecek kitabıyla yapılmış olmasına rağmen Türk kültür yapısının özellikleri açısından sadece İrmiş vd. (2017) tarafından yapılmıştır. Ulusal alanyazında verilen bu iki kitapta girişimsel öz-yeterlilik vb. algılar dikkate alınmadan girişimcilik davranışının uluslararası ve ulusal özellikleri ifade edilmiştir. Marangoz (2016) girişimcilik davranışının genel olarak tanımlanmasına referans sunarken İrmiş ise Marangoz’a göre daha kültürel bağlamalı çalışmalara referans sunacak araştırmalar yapmıştır. Dolayısıyla İrmiş’in diğer araştırmaları da bu çerçevede referans olabilir.

Araştırmanın eksikliği olarak vurgulanan her iki konu da saha çalışmasına dayanmakla birlikte ileride yapılacak çalışmalara için de araştırmacılara vazife doğurmaktadır. Hem Girişimsel Öz-yeterlilik Algısının Türkçe geçerlik ve güvenilirlik çalışması, hem de girişimsel öz-yeterlilik davranışının Türk sosyokültürel bağlamında tanımlanması araştırmacılara gelecek çalışmalar için çalışma alanları doğurmaktadır.

KAYNAKÇA

- AJZEN, Icek and FISHBEIN, Martin. (2005), *The influence of attitudes on behavior*. The handbook of attitudes, 173(221), 31.
- BANDURA, Albert. (1997), *Self-efficacy: The exercise of control*. Freeman, New York, NY.
- BANDURA, Albert. (2001), “Social cognitive theory: An agentic perspective”, *Annual review of psychology*, 52.1: 1-26.
- BARON, Robert A. (1998), “Cognitive mechanisms in entrepreneurship: Why and when entrepreneurs think differently than other people”. *Journal of Business venturing*, 13.4: 275-294.
- BARON, Robert A. (2004), “The cognitive perspective: a valuable tool for answering entrepreneurship's basic “why” questions”, *Journal of business venturing*, 19.2: 221-239.
- BAUGHN, CHRISTOPHER C., CAO, JOHNSON S. R., LE, LINH THI MY., LIM, VICTOR A. and NEUPERT, KENT E. (2006), “Normative, social and cognitive predictors of entrepreneurial interest in China, Vietnam and the Philippines”. *Journal of developmental entrepreneurship*, 11(01), 57-77.
- BAUM, J. Robert., LOCKE, Edwin A. and SMITH, Ken G. (2001), “A multidimensional model of venture growth”. *Academy of management journal*, 44.2: 292-303.
- BIRD, Barbara. (1988), “Implementing entrepreneurial ideas: The case for intention”. *Academy of management Review*, 13(3), 442-453.
- BAGOZZI, Richard P. and DHOLAKIA, Utpal. (1999), “Goal setting and goal striving in consumer behavior”. *The Journal of Marketing*, 19-32.
- BOYD, Nancy G. and VOZIKIS, George S. (1994), “The influence of self-efficacy on the development of entrepreneurial intentions and actions”, *Entrepreneurship theory and practice*, 18: 63-63.
- BRYANT, Peter. (2007), “Self-regulation and decision heuristics in entrepreneurial opportunity evaluation and exploitation”, *Management Decision*, 45.4: 732-748.

- BRYANT, Thomas A. and BRYANT, Joseph E. (1998), "Wetlands and entrepreneurs: Mapping the fuzzy zone between ecosystem preservation and entrepreneurial opportunity", *Journal of Organizational Change Management*, 11: 112-134
- BUSENITZ, Lowell W. And BARNEY, Jay B.(1997), "Differences between entrepreneurs and managers in large organizations: Biases and heuristics in strategic decision-making", *Journal of Business Venturing*, Vol. 12, pp. 9 -30
- CAMPBELL, Charles A. (1992), "A decision theory model for entrepreneurial acts", *Entrepreneurship: Theory and Practice*, pp. 21-27
- CARSRUD, Alan., Krueger, N., BRÄNNBACK, Malin, Kickul, J., and Elfving, Jennie. (2007), "The family business pipeline: where norms and modeling make a difference". In *Academy of Management Conference*.
- CASSON, Mark. Casson, M. (1982), *The entrepreneur: an economic theory*, London, Gregg Revivals.
- CHAO, Chena., GREENEB, Patricia and CRICKC, Ann (1998), "Does entrepreneurial self efficacy distinguish entrepreneurs from managers", *Journal of Business Venturing*, 13(4), 295-316.
- CHOI, Young Rok and SHEPHERD, Dean A. (2004), "Entrepreneurs' decisions to exploit opportunities", *Journal of management*, 30.3: 377-395.
- CONNELL, David J. (1999), *Collective entrepreneurship: In search of meaning*, <http://www.djconnell.ca/articles/CollEntrep.pdf>. Erişim tarihi: 13 Temmuz 2017.
- COOPER, Arnold C., WOO, Carolyn Y. and DUNKELBERG, William C. (1988), "Entrepreneurs' perceived chances for success", *Journal of business venturing*, 3.2: 97-108.
- ÇETİN, Fatih(2011), " Örgüt İçi Girişimcilikte Öz Yeterlilik Algısı ve Kontrol Odağının Rolü, *Business and Economics Research Journal*, 2(3), 69-85
- DRNOVSEK, Mateja., WINCENT, Joakim and CARDON, Melissa S. (2009), "Entrepreneurial Self Efficacy and Business Start-Up: Developing a Multi-Dimensional Definition", *International Journal of Entrepreneurial Behavior and Research*, 16(4), 329-348.
- DRUCKER, Peter F.(1985), "The Discipline of Innovation", *Harvard Business Review*, Vol. 63 (3), pp. 67-72
- DWECK, Carol S. and LEGGETT, Ellen L. (1988), "A social-cognitive approach to motivation and personality", *Psychological review*, 95.2: 256.
- EDMONDSON, Ray. and EDMONSON, Ray. (2004). *Audiovisual archiving: philosophy and principles* (p. 40). Paris: Unesco.
- ELFVING, Jennie; BRÄNNBACK, Malin and CARSRUD, Alan. (2009), *Toward a contextual model of entrepreneurial intentions*. In: *Understanding the entrepreneurial mind*. Springer New York, 2009. p. 23-33.
- GEM (2017), "Global Entrepreneurship Monitor 2017 Report", *Global Entrepreneurship Research Association*.
- IVANOVA, Elissaveta and GIBBUS, Petra (2003), " The Decision-making entrepreneur", *Business Policy and Research*.
- KICKUL, J., and KRUEGER, N. (2004). "A cognitive processing model of entrepreneurial self-efficacy and intentionality". *Frontiers of entrepreneurship research*, 607-617.
- KIRZNER, Israel. (1973), *Competition and entrepreneurship*, Chicago, IL, University of Chicago Press
- KNIGHT, Frank H. (1921), *Risk, uncertainty and profit*, Boston, Houghton Mifflin
- KOEN, Peter, MARKMAN, Gideon, BARON, Richard ve REILLY, Richard (2000), "Cognition and personalities as predictors of resource attainment among corporate entrepreneurs", <http://www.lahvista.cz/ceconsortium.com/pdf/babson01.pdf>
- KORUNKA, Christian., FRANK, Hermann., LUEGER, Manfred. and MUGLER, Josef. (2003), "The entrepreneurial personality in the context of resources,

- environment, and the startup process—A configurational approach”. *Entrepreneurship theory and practice*, 28(1), 23-42.
- KROPP, Fredric., LINDSAY, Noel J. and SHOHAM, Aviv. (2008), “International Entrepreneurial orientation and international entrepreneurial business venture startup”, *Journal of Entrepreneurial Behaviour & Research*, Vol. 14 No. 2, pp. 102-117.
- KRUEGER, Norris F. and BRAZEAL, Deborah V. (1994), Entrepreneurial potential and potential entrepreneurs. *Entrepreneurship: Theory and Practice*, 18.
- KRUEGER, Norris F. and BRAZEAL, Deborah V. (1994), “Entrepreneurial potential and potential entrepreneurs”. *Entrepreneurship theory and practice*, 18: 91-91.
- KRUEGER, Norris. (1993). “The impact of prior entrepreneurial exposure on perceptions of new venture feasibility and desirability”. *Entrepreneurship: Theory and practice*, 18(1), 5-22.
- KRUEGER, Norris. F. (2000). “The cognitive infrastructure of opportunity emergence”, *Entrepreneurship Theory and Practice*, Vol. 24 No. 3, pp. 5-23.
- KRUEGER, Norris F., REILLY, Michael D. and CARSRUD, Alan L. (2000) “Competing models of entrepreneurial intentions”. *Journal of Business Venturing*, 15, pp. 411-432.
- İRMIŞ, Ayşe, DURAK, İbrahim ve ÖZDEMİR, Lütfiye (2016), “ Girişimcilik; Anadolu Kent Girişimciliğinden Örnekler” Bursa: EKİN.
- LEVANDER, ANNA and RACCUIA, ISABELLA. (2001), *Entrepreneurial Profiling – A cognitive approach to entrepreneurship*, Stockholm, Stockholm Business School
- LUTHANS, Fred., STAJKOVIC, Alexander D. and IBRAYEVA, Elina. (2000), “Environmental and psychological challenges facing entrepreneurial development in transitional economies”. *Journal of World Business*, 35(1), 95-110.
- MARANGOZ, Mehmet, (2016), “ Girişimcilik”, İstanbul: Beta.
- MARKMAN, Gideon D., BALKIN, David B. and BARON, Robert A. (2002). “Inventors and new venture formation: the effects of general self-efficacy and regretful thinking” *Entrepreneurship theory and practice*, 27(2), 149-165.
- MARTIN, L. L. and CLORE, G. (2001). *Theories of cognition and affect*.
- MCCLELLAND, David C. (1967). *Achieving society*. Simon and Schuster.
- MCGRATH, Rita Gunther., MACMILLAN, Ian C. and SCHEINBERG, Sari. (1992), “Elitists, risk-takers, and rugged individualists? An exploratory analysis of cultural differences between entrepreneurs and non-entrepreneurs”, *Journal of business venturing*, 7.2: 115-135.
- MELLAHI, Kamel. (2005), “The dynamics of boards of directors in failing organizations”, *Long Range Planning*, Vol. 38 No. 3, pp. 261-79.
- PALICH, Leslie E. and BAGBY, D. Ray. (1995), “Using cognitive theory to explain entrepreneurial risk-taking: Challenging conventional wisdom”. *Journal of business venturing*, 10.6: 425-438.
- RAUCH, Andreas and FRESE, Michael. (2007), “Let’s put the person back into entrepreneurship research: a meta-analysis on the relationship between business owners’ personality traits, business creation, and success”, *European Journal of Work and Organizational Psychology*, Vol. 16 No. 4, pp. 353-85.
- ROTTER, Julian B. (1966), “Generalized expectancies for internal versus external control of reinforcements”, *Psychological Monographs*, Vol. 80, Whole No. 609
- SAY, J. Baptiste. (1817), *Petit volume contenant quelques aperçus des hommes et de la société*
- SCHUMPETER, Joseph. (1934), *Review of Robinson’s economics of imperfect competition*, JPE
- SEGAL, Gerry., BORGIA, Dan and SCHOENFELD, Jerry. (2002), “Using social cognitive career theory to predict self-employment goals”, *New England Journal of Entrepreneurship*, 5(2), 47.
- SEXTON, Donald L. and BOWMAN, Nancy. (1985), “The entrepreneur: A capable executive and more”, *Journal of Business Venturing*, Vol. 1 (1), pp. 129-140

- SHANE, Scott., LOCKE, Edwin A. and COLLINS, Christopher J. (2003), "Entrepreneurial motivation". *Human resource management review*, 13(2), 257-279.
- SHAPERD, Albert. (1975), *The displaced, uncomfortable entrepreneur*.
- SHAPERD, Albert.. (1982). Social dimensions of entrepreneurship. In C. Kent, D. Sexton, & K. Vesper (Eds.), *The encyclopedia of entrepreneurship*. pp. 72-90. Englewood Cliffs, NY: Prentice Hall.
- SHEPHERD, Dean A. (2003), "Learning from business failure: propositions for grief recovery for self-employed". *Academy of Management Review*, Vol. 28 No. 2, pp. 318-28.
- SHOOK, Christopher L., PRIEM, Richard L. and MCGEE, Jeffrey E. (2003), "Venture creation and the enterprising individual: A review and synthesis". *Journal of management*, 29.3: 379-399.
- SIMON, Herbert A. (1979), "Rational decision-making in business organisations", *The American Economic Review*, Vol. 69 (4), pp. 493-513.
- UCBASARAN, D., WESTHEAD, P. and HOWORTH, C. A. (2000), "Habitual entrepreneurs: human capital, opportunity search and learning". *Frontiers of Entrepreneurship Research*, available at: www.babson.edu/entrep/fer/1/IF/IF.htm
- VENKATRAMAN, Sankaran. (1997), "The distinctive domain of entrepreneurship research". *Advances in entrepreneurship, firm emergence and growth*, 3.1: 119-138.
- YAVUZ, Meltem., ALTUNBAŞ, Gültekin ve KAMAŞAK, Rıfat (2016), "Girişimcilik Niyeti ile Öz-yeterlilik İnancı Arasındaki İlişkide Algılanan Stres ve Tükenmişlik Düzeyinin Rolü", *Euroasian Academy of Sciences*, 2, pp. 733-745.
- ZHAO, Hao., SEIBERT, Scott E. and HILLS, Gerald E. (2005), "The mediating role of self-efficacy in the development of entrepreneurial intentions". *Journal of Applied Psychology*, Vol. 90 No. 6, pp. 1265-72.